

CONSIDERAȚII GENERALE VIZÂND INVESTIȚIILE – FACTORUL CHEIE AL CREȘTERII ECONOMICE DURABILE A SECTORULUI AGRAR

*Aliona ȘARGO, drd., UASM,
gr. didactic I, magistru în economie,
Colegiul Financiar-Bancar*

Developing the agricultural sector is facing more and more with technical and scientific implications, whose "products" require for their application in production investment funds. Mechanization, automation and robotization production could become a reality outside spending by the company of investment funds. For developing countries investment in agriculture should be considered as the only factor that can decrease the gap to provide countries with advanced agriculture. Only by appropriate use of investment resources can develop the agricultural sector of the state and can increase productivity. Investments are a main factor of modernization of agriculture, since all the changes that administer the economic, technical and technological structure, the sector can keep pace with scientific and technical requirements are subject to investment. Investments are the most extensive growth factor sustainable agriculture, which makes us think of a close interdependence with intensive factors, those which increase the economic efficiency of resources employed in the agricultural system.

***Cuvinte cheie:** sector agrar, proprietate privată, investiții, donatori, creștere economică, stimulare, instituții financiare, fluxuri financiare, politică bugetară, politică agrară, gospodării agricole.*

Materiale și metodă

În rezultatul cercetărilor efectuate au fost utilizate următoarele metode: monografică, economico-statistică, de calcul constructiv și de observație logică. Ca suport informațional au servit datele Biroului Național de Statistică, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare precum și de la Banca Mondială. Drept bază metodologică au servit multiple acte legislative și normative ale Republicii Moldova, la fel contribuția adusă în analiza acestei probleme de diverși savanți.

Rezultate și discuții

După părerea savantului N.G.Mankiw termenul de investiție provoacă uneori confuzie în mintea începătorilor în problemele macroeconomice. Confuzia este alimentată de faptul real, conform caruia investițiile, pentru economie, în ansamblul ei, nu este același lucru cu ceea ce consideră investiții unul sau altul din indivizi, luați separat. Regula generală este următoarea: acele achiziții de capitaluri care redistribuie activele existente între diferiții agenți economici nu sunt investiții pentru economie. În sensul folosit de macroeconiomiști, investițiile presupun crearea de noi capitaluri." [2. 9]

Analizând acest citat dat de N. G. Mankiw apare necesitatea de a cerceta mai amănunțit termenul de "investiție" și în special în calitate de factor cheie al creșterii economice durabile a sectorului agrar.

În dezvoltarea economică a unei țări rolul investițiilor este deosebit de complex, pentru că ele influențează structurile de proprietate, structurile economice pe ramuri și subramuri, structurile tehnologice, structurile ocupării forței de muncă, influențând ritmul de dezvoltare al țării.

În acest sens, Peter Drucker, are în vedere relația dintre inovații, producție, cerere și piață; concret este vorba de faptul că inovația atrage după sine schimbări în structura producției care, la rândul lor, duc la schimbări în structura cererii de bunuri și

servicii, iar acestea, la rândul lor, atrag după ele, schimbări în structura piețelor în sensul apariției unor noi piețe, adică ale noilor produse apărute [3, p. 56, 60-62].

În sens restrâns, investiția este o utilizare a venitului care se materializează într-un avans de capital, în vederea obținerii unui venit. **Într-o accepțiune mai largă**, investiția reprezintă orice decizie de cheltuire care conduce la dobândirea unui activ, în vederea obținerii ulterioare a unui flux de lichidități, și care are ca scop creșterea avuției proprietarilor întreprinderii [7, p. 2].

Savantul P. Masse stabilește patru elemente esențiale pentru o investiție.

1. Subiectul, reprezentat de cel care investește (persoană fizică sau juridică);
2. Obiectul, reprezentând lucrul, întreprinderea, firma, utilajul etc.; modul în care se concretizează investiția;
3. Costul, reprezentând efortul suplimentar, cert, actual, consumat pentru obținerea aceluși obiect concret;
4. Efectele valorice, rezultate prin realizarea investiției, care se obține în viitor și reprezintă în realitate o speranță mai mult sau mai puțin certă [6, p. 24]

Formarea primelor principii ale teoriei investiționale sunt legate de școala mercantiliștilor: Tomas Mun, J.B. Colbert, J. Beher, F. Gorniga. Ei au examinat capitalul ca o sursă de excepție a resurselor investiționale, care asigură creșterea volumului de producție. Școala mercantiliștilor a argumentat necesitatea reglementării de către stat a condițiilor care asigură aflusul de investiții străine în țară. În opinia lor, doar o politică protecționistă activă în domeniul comerțului internațional poate asigura statul cu o balanță comercială activă și un surplus de bani în țară. Acest surplus, în opinia lor, reduce rata dobânzii și stimulează investițiile de capital [5, p. 20].

Un mod de abordare mai amplu a teoriei investiționale poate fi întâlnit la reprezentanții școlii fiziocratice – F. Quesnay, M. Rivier, T. Tiurgo. Spre deosebire de mercantiliști, aceștia susțin că resursele de investiții se obțin în special din productivitatea agricolă. În concepția lor, unica sursă de formare a valorii pozitive a profitului, care poate fi utilizat ca resursă de investiții este productivitatea agricolă. Fiziocrații subliniau importanța alocării investițiilor în dezvoltarea sectorului agricol al economiei. În conformitate cu teoria lor pentru dezvoltarea efectivă a sectorului agricol al economiei, statul determină unicul impozit pentru utilizarea pământului [8, p. 44] F. Quesnay a fost primul care a divizat capitalul folosit în agricultură în:

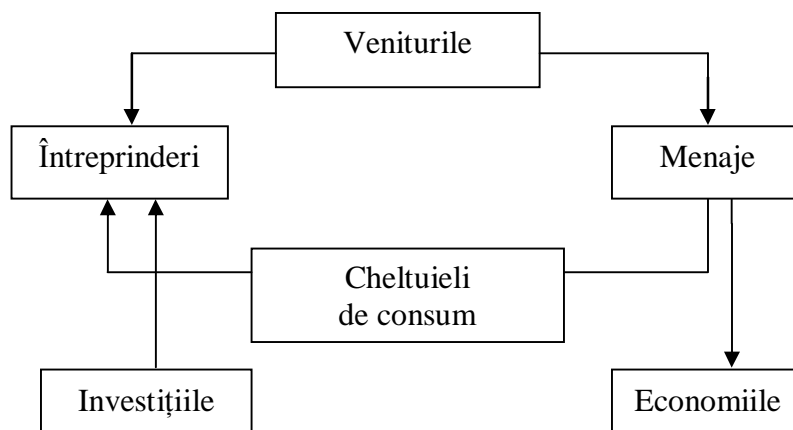
1. avansuri inițiale (în prezent capital fix) – cheltuieli pentru construcții, procurarea animalelor, utilajelor;
2. avansuri anuale (în prezent capital circulant) – cheltuieli pentru procurarea semințelor, remunerarea muncii etc. [5, p. 27].

Primii parametri esențiali ai modelului investițional au fost formulați de reprezentanții școlii clasice – Adam Smith, David Ricardo, Tomas Malthus, I. B. Say. Economiiștii acestei școli au delimitat clar noțiunile de bani și capital, au clarificat rolul de acumulare a capitalului în formarea resurselor investiționale și au examinat rolul creditului în dezvoltarea investițiilor [8, p. 45].

Cercetările efectuate de neoclasicii S. Jevons, F. Vizier, J. Clark, au adus un progres esențial în dezvoltarea teoriei investiționale. În cercetările lor ei atrăgeau atenția asupra analizei investiționale la nivel microeconomic: au cercetat problemele referitoare la formarea prețurilor la resurse și mărfuri investiționale, influența prețurilor asupra procesului de acumulare a capitalului și investirea acestuia, au elaborat ecuația cunoscută sub numele de „Regula lui Walras”, care leagă echilibrul comerțului internațional cu echilibrul capitalului investit. Aceasta analiză a permis formularea principiilor de bază de formare a mecanismelor investiționale [8, p. 48].

Orientarea keynesistă în frunte cu John Maynard Keynes, au concluzionat necesitatea reglării de către stat a dezvoltării economice, formarea activă a condițiilor de

atragere a investițiilor care ar duce la o creștere economică durabilă. Activitatea investițională devine principalul mecanism de influență a PIB-ului. J. M. Keynes constată că echilibrul economic nu se stabilește în mod automat, iar în circuitul economic urmează a se ține cont de faptul că între actul economisirii și cel al investirii există deosebiri în spațiu și în timp. În cazul dat, schema circuitului economic se prezintă în schema 1. Conform circuitului economic a lui Keynes, nu tot ce se economisește automat se și investește. Astfel sa ajuns la concluzia că în economie nu se poate asigura un echilibru economic general fără o intervenție din partea statului.

Schema 1. Circuitul economic al lui J. M. Keynes

Sursa: Moldovanu, D. *Istoria doctrinelor economice*, Editura ASEM, Chișinău, 1992, p. 110.

În condițiile economiei de piață, ale concurenței și ale existenței proprietății private, investițiile constituie cheia asigurării unei eficiențe maxime printr-un nivel cât mai ridicat al efectelor pe unitatea de efort.

În opinia lui Peter Drucker, investițiile sunt baza materială a dezvoltării economico-sociale a oricărei țări. Ele asigură creșterea cantitativă și calitativă a capitalului fix, sporirea randamentului tehnic și economic al capitalului existent, dar și crearea de noi locuri de muncă. Prin investiții se asigură creșterea gradului de utilizare a resurselor materiale și de muncă ale societății, rol pe care l-au avut întotdeauna. Investițiile au un rol hotărâtor în asigurarea modernizării activității economice, ca o condiție necesară la adaptarea sistemelor tehnice și economice ale condițiilor de trecere a economiei naționale la economia de piață, de participare a țării noastre la relațiile economice internaționale în condiții de concurență și competitivitate. Ele asigură un grad mai mare de ocupare a forței de muncă, locuri de muncă cu utilaje performante, perfecționarea proceselor tehnologice, extinderea și generalizarea principiilor de conducere ale economiei de piață. Investițiile dau naștere la ceea ce se numește efect propagat sau efect de antrenare, care determină: promovarea progresului tehnic, creșterea producției, îmbunătățirea calității bunurilor, creșterea eficienței economice [3, p. 56, 60-62].

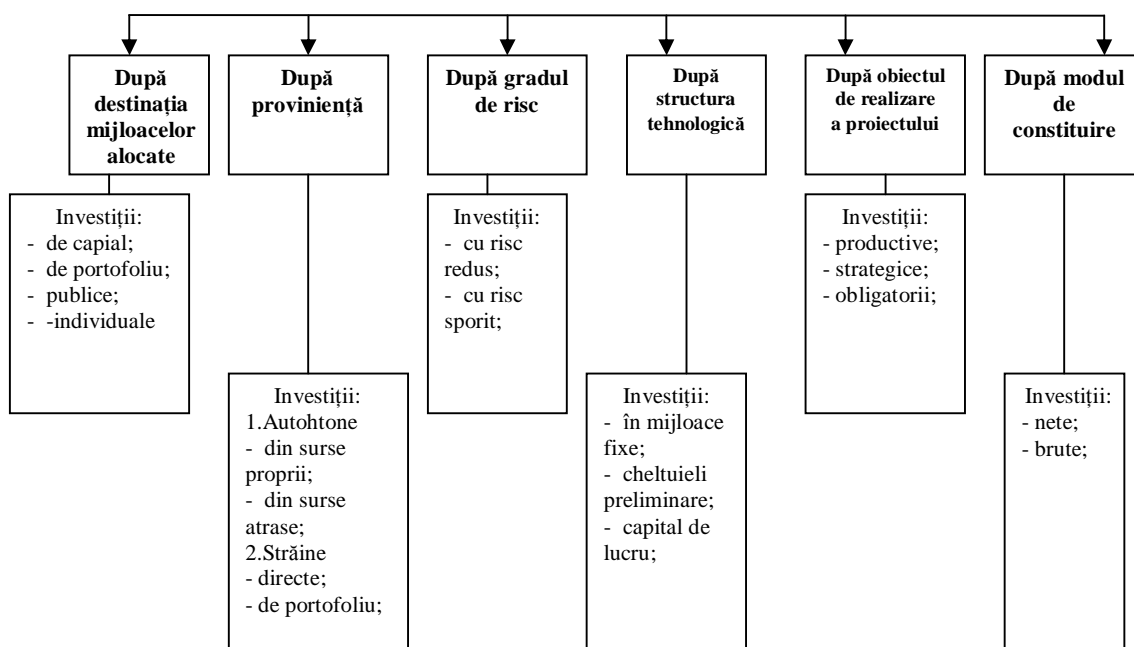
Procesele investiționale se constituie ca cel mai important stimul al oricărei activități economice.

După cum se știe investițiile determină creșterea economică deoarece orice investiție creează o “economie” nouă.

Investițiile joacă rolul de impuls în orice afacere economică, de element generator, care face ca aceasta să se inițieze, să se dezvolte în condițiile impuse de mediul concurențial al economiei de piață. În plan social, investițiile joacă un rol de regulator în ocuparea forței de muncă și îmbunătățirea calității vieții.

Realizarea proiectelor de investiții conduce, în principal la creșterea acumulării de capital fix. Deci, investițiile constituie instrumentul principal de realizare a modernizării economice în toate ramurile și subramurile economiei naționale.

În literatura economică, ca și în metodologiile folosite în practică, nu există o concordanță a opiniilor privind tipologia investițiilor, așa cum nici noțiunea de investiție nu a dobândit o definiție și semnificație unică. Structurarea poate fi realizată în funcție de modul în care este privită și definită investiția și anume ca o cheltuială sau ca o materializare a acestei cheltuieli. Pe lângă aceste două accepțiuni, investițiile pot fi grupate și în funcție de sursa de finanțare a cheltuielilor. Tipologia investițiilor se face după mai multe criterii fiecare dintre ele prezentând o importanță deosebită prin prisma mesajului informațional pe care îl transmite precum și a stabilirii unor modalități de eficientizare a portofoliului de proiecte de investiții. Necesitățile acțiunilor de fundamentare și analiză economică au pus totuși în evidență câteva criterii de clasificare a investițiilor.

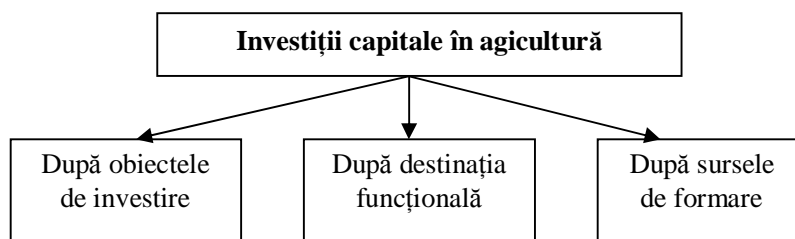

Schema 2. Criterii de clasificare a investițiilor

Sursa: Elaborat de autor.

Investițiile constituie principalele "motoare ale creșterii economice" deoarece acestea sunt puternice creatoare de venituri și locuri de muncă. În sistemul economiei naționale, investițiile reprezintă un accelerator care are rolul de a multiplica intrările de resurse materiale și de muncă determinând astfel o creștere a ieșirilor din sistem. Astfel în sistemul factorilor care condiționează dezvoltarea economică a unei țări, investițiile ocupă un loc strategic. De aceea investițiile constituie principalul mijloc prin care se realizează creșterea economică.

În urma cercetărilor efectuate, putem menționa că structura investițiilor în agricultură nu este diferită față de alte ramuri ale economiei. În continuare autorul prezintă schema de clasificare a investițiilor în agricultură după cele mai importante criterii.

Schema 3. Criterii de clasificare a investițiilor capitale în agricultură

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor Lîsîi, I. Statistica agriculturii, UASM, Chișinău 2002, 291p., p. 193.

Astfel, **după direcțiile** sau obiectele de investire investițiile capitale în agricultură includ consumurile și cheltuielile efectuate pentru:

- 1.Reconstruirea, lărgirea și reconstrucția clădirilor și construcțiilor speciale;
- 2.Plantarea și creșterea plantațiilor perene;
- 3.Ameliorarea și irigarea terenurilor agricole;
- 4.Procurarea utilajelor, mijloacelor de transport și inventarului gospodăresc;
- 5.Formarea cirezii de bază a animalelor productive și de lucru;
- 6.Amenajarea terenurilor agricole;
- 7.Alte direcții de investire a investițiilor capitale.

După destinația funcțională a obiectelor de investiții capitale în agricultură se disting următoarele grupe:

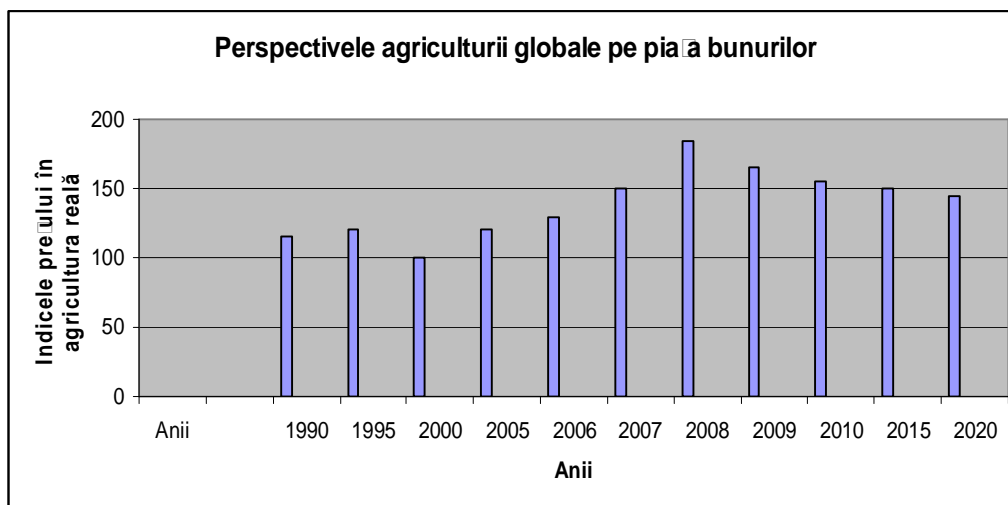
- 1.Clădiri;
- 2.Construcții speciale;
- 3.Instalații energetice;
- 4.Mașini agricole și utilaje;
- 5.Mijloace de transport;
- 6.Animale productive și de muncă;
- 7.Plantații perene;
- 8.Alte obiecte ale investițiilor capitale.

După sursele de formare a investițiilor capitale în agricultură se menționează următoarele:

- 1.Surse proprii (din profitul gospodăriei agricole);
- 2.Surse împrumutate (credite bancare);
- 3.Finanțări din bugetul republican sau local;
- 4.Surse primite cu titlu gratuit;
- 5.Alte surse.

Afacerile agricole adună interes major din rândul celor cu spirit antreprenorial și din rândul afaceriștilor deja dezvoltați și care caută direcții viabile în care să-și investească resursele financiare. Dar de ce anume agricultura? Se presupune că agricultura reprezintă un sector pe care ne vom baza din ce în ce mai mult în viitor. Mai nou o serie de experți consideră drept oportunitate investițiile în agricultură și procesarea produselor agricole. Dar, sectorul agrar este unul din domeniile în care trebuie investite sume foarte mari. O fabrică de biodiesel, un complex de creștere a animalelor care sa dispună și de o secție de abatorizare, o exploatație agricolă care sa permită depozitarea și procesarea produselor agricole sunt investiții mari, iar în contextul actual este destul de greu să găsești aceste surse necesare. Conform prognozelor făcute de Banca Mondială, indicele prețului la produsele agricole va rămâne în continuare la un nivel înalt. Creșterea numărului populației, posibilitatea de a obține bioresurse energetice, surse limitate de teren arabil, iată doar câțiva factori care

vor duce la majorarea continuă a acestui indicator, care la rândul său, va stimula oamenii de afaceri să investească în agricultură.

Fig. 1. Perspectivele agriculturii globale pe piața bunurilor

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor de la Banca Mondială.

În condițiile economiei de piață, principala sursă de finanțare a investițiilor sunt mijloacele financiare proprii formate pe baza profitului obținut din activitatea economică sau alte mijloace financiare. În majoritatea cazurilor în întreprinderile agricole sursele proprii sunt insuficiente pentru finanțarea investițiilor necesare. Astfel se recurge la surse împrumutate, cum ar fi: creditele băncilor, depuneri de la fondatori sau alte surse de finanțare. Este evident că rolul creditelor în finanțarea proiectelor de investiții este pozitiv, ele contribuind la modernizarea întreprinderilor agricole. Însă, în același timp achitarea dobânzilor este o povară care conduce la reducerea eficienței economice a producției în perioada rambursării creditului.

Activitatea investițională în Republica Moldova este coordonată de legislația în vigoare. Primul act legislativ care prevedea activitatea investițională a fost Legea privind investițiile străine, nr. 998 din 01.04.1992. În 2002, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea cu privire la strategia investițională în Republica Moldova, în care au fost stipulate activitățile legate de sistemul investițional:

- asigurarea unui climat investițional favorabil;
- atragerea investițiilor străine și locale;
- accesul întreprinderilor la credite investiționale pentru modernizarea întreprinderilor;
- promovarea proiectelor de investiții;
- crearea unei baze de date privind programele investiționale.

De asemenea a fost elaborată Strategia de creștere economică a statului, a fost creată Banca pentru Dezvoltare și Investiții a Republicii Moldova, Agenția Națională pentru atragerea investițiilor. Activitatea sectorului agrar de asemenea este coordonată de o serie de legi, hotărâri și programe menite să redreseze și să eficientizeze activitățile din cadrul sectorului.

Nivelul de dezvoltare a diferitor ramuri ale economiei naționale poate fi caracterizat prin locul acestora în structura PIB-ului pe economie în întregime. Aceasta se referă și la sectorul agrar al republicii.

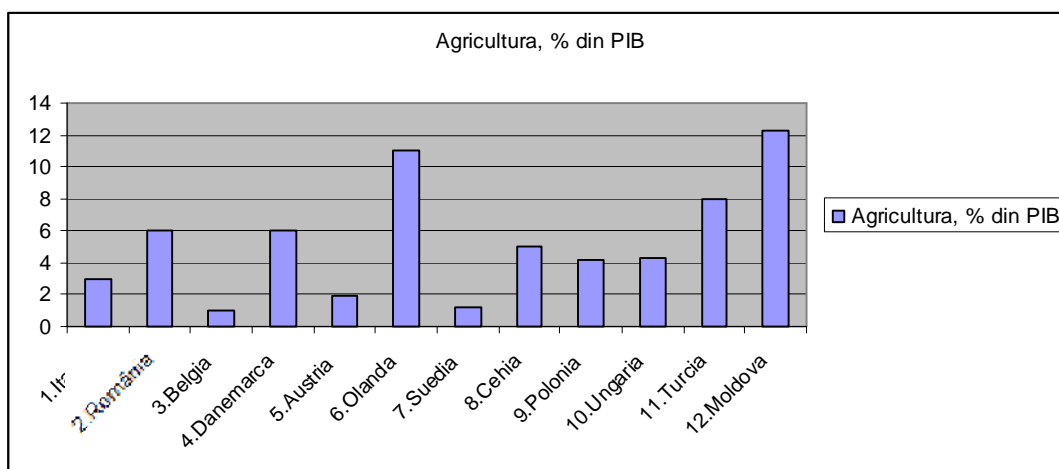
Tabelul 1. Ponderea sectorului agrar în PIB-ul Republicii Moldova

Indicatorii	Anii				
	2007	2008	2009	2010	2011
Produsul Intern Brut în prețuri curente, mil. MDL	53430	62922	60430	71849	82174
%	100	100	100	100	100
Valoarea adăugată brută în agricultură, economia vînatului și silvicultură, mil. MDL	5316,6	5524,9	5134	8582	10107,4
Ponderea agriculturii în PIB, %	10,00	8,8	8,5	11,9	12,3

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor MAIA și Biroului Național de Statistică.

Datele ne indică o ușoară creștere a ponderii sectorului agrar în PIB-ul republicii în perioada 2010-2011. Acest lucru se poate datora creșterii numărului de terenuri cu destinație agricolă cu 34,8 mii ha în 2011, comparativ cu anul 2007. În Republica Moldova agricultura contribuie cu aproximativ 12,3% la formarea PIB-ului, comparativ cu așa state ca Italia – 3%, Polonia – 4,2%, Suedia – 1,2%, Cehia – 5%, Belgia – 1%, Turcia – 8%, România – 6%, Austria – 1,9%. În acest plan putem să ne comparăm cu Olanda unde agricultura deține 11% din PIB, însă acest procent este obținut de doar 4% din populația ocupată, pe când în Republica Moldova în agricultură activează peste 30% din populația ocupată.

Această diferență se datorează gradului înalt de industrializare a sectorului agrar din această țară și bineînțeles investițiilor stabile care contribuie la îmbunătățirea situației sectorului și creșterea nivelului de trai a agricultorilor.

Fig. 2. Contribuția agriculturii la formarea PIB, %

Sursa: Elaborat de autor.

În scopul industrializării producției agricole și majorării cotei materiei prime prelucrate la nivelul calității cerute pe piețele internaționale, este necesară reutilizarea unităților agricole cu tehnică și utilaj performant, dar și schimbarea metodelor tradiționale de prelucrare a pământului și materiei prime agricole.

Agențiile donatoare străine joacă un rol deosebit de important în dezvoltarea sectorului agrar. Însă, investiții stăine sunt mult mai reduse în sectorul agricol comparativ cu alte sectoare ale economiei. În perioada implementării PAUEM, Republica Moldova a reluat cooperarea cu Instituțiile Financiare Internaționale. În 2006 a fost elaborat și aprobat Memorandumul cu FMI privind politicile economice și financiare pentru anii 2006-2008. Aprobarea memorandumului a lansat programul de cooperare cu FMI, pentru o perioadă de trei ani, în baza Mecanismului pentru

Reducerea Sărăciei și Creștere Economică, în valoare echivalentă de 118,2 milioane USD [9; p. 120].

Un număr mare de finanțatori internaționali și de organizații donatoare, cum ar fi: USAID, TACIS, SIDA, DFID, Fundatia Soros, organizații din Japonia (Proiectul moldo-japonez 2KR), Polonia, Germania și Olanda, și-au sporit recent eforturile în a sprijini activitățile agricole, inclusiv prin investiții, granturi, împrumuturi cu rata redusă a dobânzii și garanții bancare, prin asistență tehnică. Totuși ponderea investițiilor străine directe în agricultură rămâne a fi destul de mică. De exemplu, în anul 2009 ele au constituit doar circa 1,5% din totalul volumului de investiții în agricultură, fapt ce confirmă indirect competitivitatea redusă a acestui sector al economiei naționale.

Concluzie

Sectorul agrar, dar și economia Republicii Moldova în întregime se confruntă tot mai mult cu implicațiile tehnico-științifice, ale cărei "produse" necesită pentru aplicarea lor în producție importante fonduri de investiții.

Investițiile reprezintă un factor principal al modernizării structurii sectorului agrar și economiei naționale, întrucât toate schimbările care se înfăptuiesc în structura tehnologică și tehnico-economică, posibilitatea economiei de a ține pasul cu cerințele tehnico-științifice sunt condiționate de investiții. Investițiile constituie și un important factor calitativ, intensiv al modernizării structurii sectorului agrar. Investițiile reprezintă în cea mai mare parte un factor extensiv de creștere economică, ceea ce ne obligă a a-l considera într-o strânsă interdependență cu factorii intensivi, cu cei care determină creșterea eficienței economice a resurselor ocupate în sectorul agrar și economia națională. Este necesară creșterea venitului național atât pe cale extensivă (noi investiții), dar mai ales pe cale intensivă (creșterea productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale etc.).

Mecanizarea, automatizarea și robotizarea producției nu pot deveni realități în afara cheltuirii de către stat și societate în întregime a unor importante fonduri de investiții. Pentru economia Republicii Moldova investițiile sunt factorul cheie al creșterii economice durabile și unul din factorii principali care poate asigura micșorarea decalajelor față de statele economic avansate. Numai prin folosirea adecvată a resurselor investiționale se pot crea noi locuri de muncă, se poate mări produsul național brut pe locuitor, poate crește productivitatea muncii și, în rezultat, calitatea vieții poporului.

Referințe bibliografice

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei Investiționale a R. M. nr. 234 din 27.02.2002, M. O. nr. 33-35/305 din 07.03.2002
2. Carangiu, A., Domenti, O., Ciobu, S., Bazele activității investiționale, Editura ASEM, Chișinău, 2004, 320p.
3. Drucker, Peter., Inovația și sistemul antreprenorial, Editura Enciclopedică, București, 1993,
4. Lîsîi, I. Statistica agriculturii, UASM, Chișinău 2002, 291p,
5. Moldovanu, D. Istoria doctrinelor economice, Editura ASEM, Chișinău, 1992, 160p.
6. Prelipcean, G., Fundamentele economice ale investițiilor, Ed. Universitatii Suceava, 2000, 212p.
7. Văduva C-E. Managementul investițiilor, I.D, Universitatea C. Brâncuși, Târgu Jiu 2011, 201p.
8. Бланк, И. А. «Основы инвестиционного менеджмента», Ника-Центр, Эльга-Н, Киев, 2001, том 1, 536 стр.
9. Moldova și UE în contextul politicii de vecinătate. Planul de Acțiuni UE-Moldova (2005-2008), Chișinău, 2008 www.mfa.md,
10. www.statistica.md;
11. www.maia.gov.md;
12. www.worldbank.com